

HET SCHRIJFGERIEF

Thuis en zeker in de kleuterschool zijn de kinderen gewoon om met kleurpotloden te tekenen en hun naam te schrijven. Bij het leren schrijven ga je dus ook voort op die gewoonte en begin je met kleurpotloden. Nu hebben kleurpotloden één groot nadeel: je moet er enige druk op uitoefenen om ermee te tekenen, waardoor je een indruk achterlaat in het blad. Bij het schrijven is dit niet wenselijk. Zolang de kinderen vormtekeningen maken, is een kleurpotlood geschikt, ook omdat ze op stevig tekenpapier tekenen. Zodra het echter om letters gaat en je een andere papierkwaliteit aanbiedt, is een schetspotlood beter. Kan een kind zo zacht met een schetspotlood tekenen en schrijven dat er geen indruk in het papier achterblijft, dan kan het overschakelen op een vulpen of een fijne zwarte stift of kleurstift. De overgang van kleurpotlood naar schetspotlood en van schetspotlood naar vulpen of stift gebeurt steeds individueel, nooit klassikaal. Kleurstiften zijn er in alle maten, diktes en kwaliteiten, maar meestal is de kleur te fel en de punt te dik of te zacht en dus niet geschikt om mee te schrijven. Meer hierover op bladzijde 44.

In sommige kleuterklassen werken de kinderen met kleurknotsen (dikke kleurpotloden) en waskrijtjes waarvan de dikte goed aansluit bij die van een vulpen; ze zouden beter geschikt zijn voor de kleine kinderhanden. Of dit zo is, is twijfelachtig. Ik geef de voorkeur aan dunne kleurpotloden omdat de dikte ervan een goede potloodgreep (pengreep) bevordert. De dikte van schetspotloden en dunne stiften sluit daar ook bij aan. Hoewel waskrijtblokjes totaal ongeschikt zijn om tot een goede pengreep te komen, zijn er kleuterscholen waar de kinderen met dit materiaal moeten tekenen. Sporadisch kun je waskrijtblokjes wel eens laten gebruiken om grote vlakken in te kleuren, maar eigenlijk kun je ze missen in de kleuterschool en horen ze er ook niet thuis.

Waskrijtblokjes

Waskrijtjes

Kleurknotsen

Glad A4-tekenpapier van 120 g of meer, met daarop de lijnen – liefst in kleur – geprint, is ideaal voor de vormtekeningen en de eerste schrijfbladen. In plaats van de lijnen te printen, kun je ze zelf tekenen waardoor je ook zelf de afstand tussen de lijnen kunt bepalen. Dit geeft meer mogelijkheden om gedifferentieerd te werken. Het blad leg je in landschapsformaat en laat je in twee vouwen. De kinderen werken elke figuur of letter af tot aan de vouw en laten dan hun werk controleren. Pas daarna mogen ze de rij volledig afwerken. Zie ook bladzijde 26.

Gelijnd schrijfpapier kun je laten gebruiken zodra de kinderen het verbonden schrift enigszins beheersen en niet meer op het potlood, de vulpen of de stift drukken. Meestal gebruiken vrijescholen grote schriften in A4-formaat. Als je deze schriften open op tafel legt, krijg je een groot schrijfvlak van A3-grootte, een formaat dat niet altijd gemakkelijk te hanteren is, want veel plaats is er gewoonlijk niet op tafel. Maar als je voor eersteklassers die grote schriften in de hoogte halveert, krijg je een beter hanteerbaar formaat en kun je de opdracht per bladzijde beperken om toch nog een mooie bladspiegel te verkrijgen. In de loop van de tweede klas kun je dan grote schriften geven voor taal en rekenen, maar houd je er ook rekening mee dat sommige kinderen beter af zijn met de gehalveerde schriften. Je neemt bij voorkeur ook dunne schriften van 40 bladzijden. Kinderen vinden het altijd prettig, en het is ook stimulerend, om na een voltooid schrift aan een nieuw schrift te mogen beginnen. Dan mogen ze weer een titelblad maken met hun naam nog mooier dan in het vorige schrift. De gewoonte bestaat om bij de aanvang van elk schooljaar ieder kind nieuwe schriften te geven, maar dat is helemaal niet nodig. Een schrift dat eind eerste klas nog lege bladzijden heeft, kan perfect dienen om er in de tweede klas in voort te werken.

Een andere gewoonte die vooral de jongste jaren opgang maakte in steinerscholen en vrijescholen is het ‘versieren’ van de bladzijden door op de randen ervan een kader te tekenen met een waskrijtblokje. Dit is voor niets nodig en een mooiere bladspiegel krijg je er niet mee, integendeel. Daarbij aansluitend bestaat ook nog de gewoonte om de achtergrond van elk blad te laten inkleuren met waskrijtblokjes of ander tekengerief. Dit geeft altijd vreselijke resultaten. Sommige leerkrachten

laten de kinderen zelfs het blad eerst inkleuren waarna de tekst of de rekensommen daarover heen geschreven moeten worden (soms zelfs met waskrijtjes). Waarom mag een blad niet mooi, rustig, maagdelijk blank zijn vóór je erop schrijft? Is dit overdreven inkleuren misschien een restant van de *horror vacui* uit oudheid en middeleeuwen? Het is in elk geval puur tijdverlies. De tijd die kinderen aan al dat ‘versieren’ moeten besteden is tijd die véél beter gebruikt kan worden om te schrijven of te rekenen.

Wanneer laat je een blad versieren? Als de tekst en de rekensommen afgewerkt zijn en er nog een lege plek overblijft die de bladspiegel uit evenwicht brengt, dan laat je op die plek een kleine tekening maken in verband met de inhoud van de tekst of het seizoen of een verhaal dat onlangs verteld werd; of je laat er een bandversiering tekenen of je laat er enkele letters van het verbonden schrift oefenen of je geeft een vormtekening op, bijvoorbeeld een spiegeloefening of een symmetrieoefening. Elk moment van de schooltijd kan zinvol besteed worden aan oefenen.

Wat helemaal niet goed te praten valt, is de gewoonte die ik in enkele scholen zag in de eerste, tweede en derde klas. Daar liet men de kinderen met waskrijtblokjes of kleurpotloden lange stroken tekenen. Daarna moesten de kinderen op die stroken schrijven met dikke kleurpotloden.

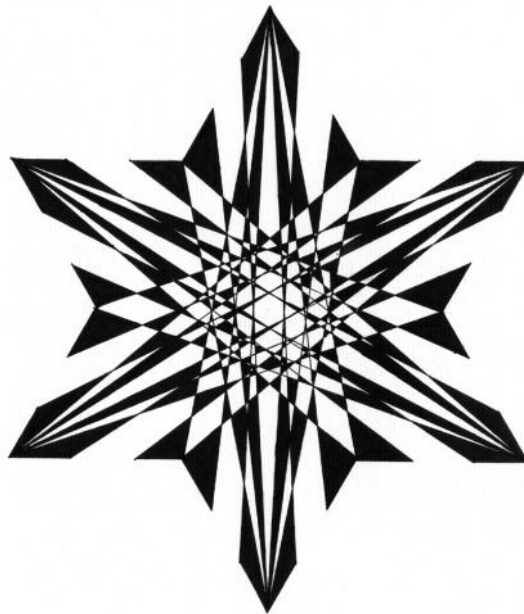

In de afbeelding hierboven uit een derde klas zijn enkele minder gunstige zaken zichtbaar:

- het blad is te groot;

BAS KUNSTLER SCHRIJFT

- de kleurbanden zijn een vervanging van de steunlijnen, maar zijn niet allemaal even hoog;
- de tekst is geschreven met een kleurpotlood, en kleurpotloden vergen meer druk dan een schetspotlood, vulpen of stift;
- de woorden zijn veel te groot geschreven;
- de tekst is op een donkere kleurstrook geschreven waardoor de kinderen nog harder op het potlood moeten drukken om de tekst enigszins leesbaar te maken.

Vormtekening 6e klas